

Beleid ten aanzien van actief burgerschap

2016 - 2020

Inhoudsopgave

Inleiding	3
(Actief) Burgerschap	4
- Wettelijk kader	
- Kerndoelen	
- Basisvaardigheden, vaardigheden en houdingen	
- Basiswaarden	
- Eisen en indicatoren	
Burgerschap op Al Iman	7
- Identiteit	
- Visie	
- Zeven basiswaarden uitgewerkt	
- Eisen en indicatoren Al Iman	
- Kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat	
- Leermiddelen	
- Activiteiten	
Ambities ten aanzien van Actief Burgerschap & Schoolklimaat	15
- Actief Burgerschap & Sociale integratie: realisatie kwaliteitsgroep	
- Actief burgerschap & Sociale integratie: visievorming	
- Actief burgerschap en Sociale integratie: afstemming aanbod	
- Actief burgerschap en Sociale integratie: bevordering sociale competenties	
- Actief burgerschap en Sociale integratie: focus op samenleving en diversiteit	
- Actief burgerschap en Sociale integratie: bevorderen basiswaarden en kennis, houding en vaardigheden voor participatie democratische rechtsstaat	
- Actief burgerschap en Sociale integratie: uitoefenen in de praktijk	
- Actief burgerschap en Sociale integratie: uitoefenen in de praktijk (leerlingenraad)	
Evaluatie	23
- Schoolplanperiode 2016-2020	
- Missie en visie	
- Onderling functioneren	
- Samenwerking, ondersteuning en feedback	
- Ondersteuning door directie	
- Persoonlijk welbevinden	
Literatuurlijst	26

Inleiding

- *Burgerschapscompetenties zijn van toenemend belang voor maatschappelijk succes en maatschappelijke ontwikkeling. Van onderwijs wordt een belangrijke bijdrage in de ontwikkeling van burgerschapscompetenties verwacht. Basisscholen zijn wettelijk verplicht hier aandacht aan te besteden. Echter, burgerschap en burgerschapsvorming zijn veelzijdige begrippen. Ze omvatten meerdere componenten en er worden uiteenlopende invullingen aan gegeven. Dit heeft tot gevolg dat, volgens de onderwijs inspectie, op veel scholen sprak is van een beperkte doelgerichtheid van het burgerschapsonderwijs.*

Onze school tracht hierop in te spelen middels dit document waarin met name de invulling van de 'Gouden cirkel' in relatie tot burgerschap duidelijkheid schept. Verder worden in dit document de doelen uit ons ambitieplan, de leermiddelen, de huidige en gewenste situatie en het tijdpad beschreven. Kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat

(Actief) Burgerschap

Wettelijk kader

Met ingang van 1 februari 2006 is een wet in werking getreden die de scholen in basis- en voorgezet onderwijs verplicht om de burgerschapsvorming en sociale integratie te bevorderen van de leerlingen in de Nederlandse samenleving. Actief burgerschap verwijst naar de bereidheid en het vermogen deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren. Met sociale integratie wordt de deelname van burgers (ongeacht hun etnische of culturele achtergrond) aan de samenleving bedoeld.

In een aantal wetsartikelen is het volgende vastgesteld.

“Het onderwijs:

- gaat er mede van uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving;
- is mede gericht op het bevorderen van Actief burgerschap en Sociale integratie en
- is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennis maken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten.”

Het aandachtsgebied waarop deze wetsartikelen doelen wordt meestal kortweg aangeduid als ‘ Actief burgerschap en Sociale integratie’.

Kerdoelen

Om bovenstaande algemene richtlijnen te concretiseren zijn er kerndoelen vastgesteld. Hiermee wordt al wat duidelijker waaraan we concreet moeten denken. De minister van onderwijs heeft de wenselijke opbrengsten vastgesteld voor het primair onderwijs. De aan integratie en burgerschap gerelateerde kerndoelen voor het primair onderwijs zijn opgenomen in de doelen 36, 37 en 38. Ook relevant in dit kader zijn de kerndoelen 34, 35 en 39:

Basisvaardigheden, vaardigheden en houdingen

Burgerschapsvorming gaat over de basiskennis, vaardigheden en houdingen die nodig zijn om een actieve rol te kunnen spelen in de samenleving. Leerlingen maken kennis met begrippen als democratie, sociale verantwoordelijkheid en diversiteit. Op onze school wordt burgerschap niet gezien als een losstaand vak. Het wordt verweven in allerlei schoolvakken, in de visie en in de uitstraling van de school. Hierin heeft de (godsdienst) leerkracht een belangrijke rol als voorbeeldfunctie.

In ons burgerschapsonderwijs staan drie domeinen centraal:

- **Democratie:** in dit domein dragen wij kennis over de kenmerken van onze democratische rechtstaat en politieke besluitvorming en vaardigheden en houdingen die horen bij democratische omgangsvormen over aan de leerlingen.
- **Participatie:** in dit domein leren wij onze leerlingen over de mogelijkheden voor inspraak en medezeggenschap in de samenleving, vaardigheden en houdingen die ze in staat stellen en motiveren om actief mee te doen in de samenleving.
- **Identiteit:** in dit domein trachten wij onze leerlingen hun eigen identiteit te ontdekken, kennis te maken met de diversiteit aan culturen en religieuze en levensbeschouwelijke opvattingen in onze multiculturele samenleving en om te leren handelen vanuit respect voor diversiteit.

In onderstaand schema zijn de drie domeinen nader geconcretiseerd.

Democratie	Participatie	Identiteit
Democratische rechtstaat <ul style="list-style-type: none"> ■ Democratie in Nederland ■ Trias politica ■ Rechten en plichten 	Inspraak en medezeggenschap <ul style="list-style-type: none"> ■ Structuren en instituties ■ Publiek debat 	Wie ben ik? <ul style="list-style-type: none"> ■ Zelfbeeld ■ Zelfwaardering ■ Eigen achtergrond ■ Identiteit
Democratische basiswaarden <ul style="list-style-type: none"> ■ Vrijheid van meningsuiting ■ Gelijkwaardigheid 	Participatiemogelijkheden voor jongeren <ul style="list-style-type: none"> ■ Clubs en verenigingen ■ Vrijwilligerswerk 	Religieuze/levensbeschouwelijke stromingen <ul style="list-style-type: none"> ■ Geloof ■ Stromingen ■ Godsdienstvrijheid
Politieke) besluitvorming <ul style="list-style-type: none"> ■ Macht ■ Verkiezingen ■ Landsbestuur ■ Gemeentelijk bestuur ■ Internationale samenwerking 	Verantwoordelijkheid <ul style="list-style-type: none"> ■ Goede doelen ■ Solidariteit 	Multiculturele samenleving <ul style="list-style-type: none"> ■ Pluriformiteit ■ Etnische groepen in de samenleving ■ Integratie ■ Nationale identiteit
		Respect voor diversiteit <ul style="list-style-type: none"> ■ Waarden en normen ■ Ik en de ander ■ Tolerantie

Basiswaarden

Één van de punten die onder de indicator onderwijsaanbod valt is de basiswaarden. Hieronder worden de basiswaarden van de democratische rechtstaat beschreven:

Vrijheid van meningsuiting betekent dat je mag zeggen of schrijven wat je denkt, of tegen de opvatting van anderen in mag gaan. Iedereen mag dus ook zijn of haar geloof uitdragen, of zijn of haar mening aan anderen voorhouden. Daarbij moet je je wel houden aan de wet.

Gelijkwaardigheid betekent dat mensen van gelijke waarde zijn. Daarbij maakt het niet uit wat je denkbeelden zijn of wat je gelooft. Je hoeft niet te vinden dat die denkbeelden of gebruiken zelf waardevol zijn, maar wel dat mensen met andere denkbeelden en gebruiken niet minder waard zijn dan jij, of dan jouw groep.

Begrip voor anderen betekend dat je probeert te begrijpen waarom mensen of groepen bepaalde denkbeelden of gebruiken hebben: wat is de achtergrond daarvan en waarom is dat belangrijk voor een ander?

Verdraagzaamheid (ook wel tolerantie genoemd) betekent dat je de mening of het gedrag van een ander accepteert, ook al ben je het er helemaal niet mee eens. Het betekent ook dat je ieder de ruimte wilt geven om zo'n mening of zulk gedrag te hebben. Natuurlijk moet iedereen zich daarbij wel houden aan de wet.

Autonomie betekent dat iedereen zelf kan bepalen wie hij/zij wil zijn en hoe hij/zij zijn/haar leven wil leiden. Ieder is dus bijvoorbeeld vrij om zelf te bepalen welke denkbeelden of welk geloof voor hem/haar belangrijk is. Daarbij moet je je wel houden aan de wet.

Het afwijzen van onverdraagzaamheid (ook wel intolerantie genoemd) is het tegenovergestelde van tolerantie. Onverdraagzaamheid betekent dat je vindt dat andere mensen of groepen, dingen waar jij het niet mee eens bent, niet zouden mogen denken of doen; en dat je het niet nodig vindt dat ieder de ruimte krijgt om zo'n mening of zulk gedrag te hebben.

Het afwijzen van discriminatie. Discriminatie betekent dat mensen of groepen bij anderen achtergesteld worden, of dat je vindt dat er voor mensen met andere denkbeelden of gebruiken niet zoveel ruimte hoeft te zijn, of dat die denkbeelden of gebruiken misschien zelfs verboden moeten worden.

(Toezicht op Burgerschap en Integratie, 2006)

Eisen en indicatoren

De onderwijsinspectie heeft een aantal eisen waaraan het aanbod op het gebied van burgerschap moet voldoen.

De eisen zijn:

- De school heeft een visie op wijze waarop ze burgerschap en integratie wil bevorderen, geeft daar planmatig invulling aan en stelt doelen.
- De school verantwoordt de wijze waarop ze invulling geeft aan bevordering van burgerschap.
- De school heeft inzicht in mogelijke risico's rond burgerschap onder leerlingen en speelt daar bij de invulling van het onderwijs zo nodig op in.

In de brochure 'Toezicht op burgerschap en integratie' is dit uitgewerkt in twee indicatoren; de kwaliteitszorg en het onderwijsaanbod. Onder de indicator kwaliteitszorg vallen de volgende punten:

- Visie en planmatigheid: De school heeft een visie op burgerschap en integratie en geeft daar planmatig invulling aan.
- Verantwoording: De school verantwoordt deze visie en de wijze waarop ze daar invulling aan geeft.
- Resultaten: De school evalueert of de voor burgerschap en integratie beoogde doelen worden gerealiseerd.
- Risico's: De school stemt het aanbod mede af op risico's en ongewenste opvattingen, houdingen en gedragingen van leerlingen rond burgerschap en integratie.

Onder de indicator onderwijsaanbod vallen de volgende punten:

- Sociale competenties: De school schenkt aandacht aan bevordering van sociale competenties.
- Openheid naar de samenleving en de diversiteit die daarin aanwezig is: De school schenkt aandacht aan de samenleving en de diversiteit daarin, en bevordert deelname aan en betrokkenheid bij de samenleving.
- Basiswaarden en democratische rechtsstaat: De school bevordert basiswaarden en de kennis, houdingen en vaardigheden voor participatie in de democratische rechtsstaat.
- De school als oefenplaats: De school brengt burgerschap en integratie ook zelf in de praktijk.

Burgerschap op Al Iman

Identiteit

De Nederlandse samenleving biedt de moslims de mogelijkheid om hun Islamitische identiteit tot uiting te brengen. Dit betekent dat de leerlingen hun leven kunnen inrichten volgens de waarden en normen van de Islam. Vervolgens biedt de wet en de regelgeving ons de mogelijkheid om voorzieningen te stichten op Islamitische grondslag. De twee bronnen (Koran en Soennah) van de moslims vormen de basis van de participatie in de samenleving. Daarbij is het belangrijk dat moslims optimaal gebruik maken van alle mogelijkheden in Nederland, zodat zij ook optimaal emanciperen. Moslims in Nederland hebben evenveel verantwoordelijkheid als de overige maatschappelijke groepen ten aanzien van maatschappelijke processen.

Het onderwijs dient de leerlingen voor te bereiden op en in staat te stellen tot volwaardig functioneren en participeren in de Nederlandse samenleving. De pedagogische filosofie van onze school is gebaseerd op het idee, dat er een positief verband bestaat tussen het vergroten van de onderwijskansen van onze leerlingen en het positief benaderen van hun eigen identiteit. We trachten de kloof tussen school en thuismilieu te verkleinen.

Het is van belang, dat iedere leerling zo goed mogelijk tot zijn recht komt en dat het daarbij de aandacht krijgt die hij verdient. In dit proces vormt betrokkenheid van ouders een essentieel onderdeel van het hele onderwijsgebeuren.

Visie

Al Iman vervult een onmiskenbare rol in het opvoeden van de leerlingen tot volwaardige burgers. De zeven basisprincipes (vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid, begrip voor anderen, verdraagzaamheid, autonomie, het afwijzen van onverdraagzaamheid en het afwijzen van discriminatie) zijn van een dermate belang dat wij deze aan onze leerlingen willen meegeven.

Waarom:

- Leerlingen opvoeden tot volwaardige burgers
- De zeven basisprincipes van burgerschap meegeven

Hoe:

- In samenwerking met ouders, leerlingen, Directe omgeving en externen
- Participatie van de leerlingenraad
- Al Iman als oefenplaats
- Inzetten van methodiek (Kinderen en sociale talenten) en projectweken (Verdraagzaamheid)
- Meting middels vragenlijsten (Viseon, WMK PO en ZIEN!)

Hoe:

- Overbrengen van normen en waarden
- Versterken van sociale cohesie
- Kennis over verschillende culturen
- Kennis over de beginselen van de Nederlandse rechtstaat vermeerderen
- Respect voor allen is een aspect dat in het onderwijsaanbod is verweven

Zeven basiswaarden uitgewerkt

Één van de punten die onder de indicator onderwijsaanbod valt is de basiswaarden. Onze school tracht de zeven basiswaarden voortdurend en cyclisch onder de aandacht te brengen door de zeven basiswaarden verspreid over vier schooljaren aan te bieden. Elk schooljaar staan, middels projectweken, twee basiswaarden schoolbreed centraal.

Verder vinden gedurende een schooljaar verschillende activiteiten plaats die verband houden met verschillende basiswaarden om zo alle leerlingen elk schooljaar wat mee te geven vanuit de zeven basiswaarden. Dit aanbod is verwerkt in de schema's met de opsomming van de methodes en de uitwerking vanuit identiteit.

De zeven basiswaarden uitgewerkt in algemene activiteiten

2016 - 2017	2017 - 2018	2018 - 2019	2019 - 2020
April Verdraagzaamheid	November Autonomie	November Begrip voor anderen	November Afwijzen van discriminatie
Mei/juni Gelijkwaardigheid	Maart Vrijheid van meningsuiting	Maart Afwijzen van onverdraagzaamheid	Maart Alle basiswaarden gecombineerd
Gastprekers agent, brandweer, doktersassistente en Unicef	Gastpreker 'artikel 1'	Gastpreker 'Bond tegen vloeken	Gastpreker Bureau gelijke behandeling
Bezoek gebedshuizen	Bezoek Madurodam	Bezoek verzorgings- en bejaardentehuizen	Bezoek gebedshuizen
Bezoek wethouder	Bezoek Binnenhof en overheidsinstellingen Debattoernooi in het kader van projectweken	Bezoek Anne-Frank-huis Debattoernooi in het kader van projectweken	Bezoek Verzetsmuseum Debattoernooi in het kader van projectweken
Algemeen			
Landelijke Pannenkoekdag	Landelijke Pannenkoekdag	Landelijke Pannenkoekdag	Landelijke Pannenkoekdag
Vraag-maar-raak	Vraag-maar-raak	Vraag-maar-raak	Vraag-maar-raak
Dag tegen pesten	Dag tegen pesten	Dag tegen pesten	Dag tegen pesten
Leerlingenraad	Leerlingenraad	Leerlingenraad Complimentendag	Leerlingenraad Idem

Methodes die gebruikt worden voor de zeven basiswaarden

Basiswaarden	2016-2020
Vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid, begrip voor anderen, verdraagzaamheid, autonomie, afwijzen van onverdraagzaamheid, afwijzen van discriminatie	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sociale talenten ■ Taal actief ■ Piramide ■ Veilig leren lezen ■ Al Amana ■ Wereldoriënterende vakken ■ Nieuwsbegrip + XL
Specifiek voor verdraagzaamheid en begrip voor anderen	<ul style="list-style-type: none"> ■ Blink-studio

	2016 - 2017	2017 - 2018	2018 - 2019
Vrijheid van meningsuiting	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Amana ■ Werkvormen waarin leerlingen leren om hun eigen mening te uiten 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Amana verder voortzetten ■ Aanvullen met actuele debatten en stellingen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Amana verder voortzetten ■ Aanvullen met actuele debatten en stellingen ■ Gastsprekers uitnodigen
Gelijkwaardigheid	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Amana ■ Lessen over niet jaloers zijn en dat mensen anders mogen zijn 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Amana ■ Aanvullen met methode ISBO -> lessen over verschillende levensbeschouwelijke opvattingen ■ Respectvol omgaan met mensen van andere geloven 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Amana ■ Aanvullen met methode ISBO -> lessen over verschillende levensbeschouwelijke opvattingen ■ Respectvol omgaan met mensen van andere geloven
Begrip voor anderen	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Amana ■ Lessen over bescheidenheid en trots (groep 8) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Amana verder voortzetten ■ Aanvullen met gastsprekers die iets mankeren. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Amana verder voortzetten ■ Aanvullen met gastsprekers die iets mankeren.
Verdraagzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> ■ Thema Achlaaq groep 3-8 ■ 3 a 4 lessen per jaar. ■ Verder geïntegreerd in de lessen ■ Project op school; Verdraagzaamheid 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Thema Achlaaq groep 3-8 ■ 3 a 4 lessen per jaar. ■ Verder geïntegreerd in de lessen ■ Aanvullen met meer materiaal wat past bij de lessen ■ Project op school meer uitwerken met meer materialen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Thema Achlaaq groep 3-8 ■ 3 a 4 lessen per jaar. ■ Verder geïntegreerd in de lessen ■ Aanvullen met meer materiaal wat past bij de lessen ■ Project op school meer uitwerken met meer materialen
Autonomie	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Veilig opgroeien enzo ■ Lessen vanaf groep 7 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Meer lessen uit de methode Veilig opgroeien enzo ■ Lessen uit de methode van de ISBO ■ Aanvullen met coöperatieve werkvormen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Meer lessen uit de methode Veilig opgroeien enzo ■ Lessen uit de methode van de ISBO ■ Aanvullen met coöperatieve werkvormen
Het afwijzen van onverdraagzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Veilig opgroeien enzo vanaf groep 1-2 ■ Lessen over wat je moet doen als er bepaalde dingen voorvallen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Veilig opgroeien enzo ■ Lessen uit de methode van de ISBO over verschillende vormen van onverdraagzaamheid. ■ Zie boven bij verdraagzaamheid 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Veilig opgroeien enzo ■ Lessen uit de methode van de ISBO over verschillende vormen van onverdraagzaamheid. ■ Zie boven bij verdraagzaamheid
Het afwijzen van discriminatie	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Veilig opgroeien enzo ■ Groep 8. Lessen over discriminatie en toekomst. Hoe je moet denken 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Veilig opgroeien enzo ■ Groep 8. Lessen over discriminatie en toekomst. Hoe je moet denken ■ Aanvullen met lessen vanuit de ISBO methode 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Methode Veilig opgroeien enzo ■ Groep 8. Lessen over discriminatie en toekomst. Hoe je moet denken ■ Aanvullen met lessen vanuit de ISBO methode

Eisen en indicatoren Al Iman

In het vorige stuk staan de eisen en indicatoren beschreven zoals de inspectie deze geformuleerd heeft. Er zijn twee indicatoren; kwaliteitszorg en onderwijsaanbod. Hieronder volgt een beschrijving van hoe deze indicatoren op de Al Iman invulling krijgen.

Indicator: kwaliteitszorg

■ *Visie en planmatigheid*

Al Iman heeft een visie op burgerschap geformuleerd in het beleid ten aanzien van burgerschap. De jaarlijkse ambities voor wat betreft burgerschap zijn vastgesteld in het kwaliteitshandboek 2016-2020. Verder wordt er gewerkt aan een structurele invulling van burgerschap. Dit zal resulteren in een overzicht van lessen, activiteiten en projecten omtrent burgerschap.

■ *Verantwoording*

Al Iman verantwoordt de visie op burgerschap in het beleid ten aanzien van burgerschap. De invulling hiervan wordt verantwoord in het beleidsstuk inzake burgerschap.

■ *Resultaten*

Al Iman heeft meerdere evaluatievormen en -momenten om de beoogde doelen te toetsen. Hierbij valt te denken aan Viseon, WMK PO, ZIEN! (Parnassys), SLO-zelfevaluatie-instrument en les, activiteit en projectevaluaties.

■ *Risico's*

Al Iman beschikt over een anti-pestprotocol om een veilige sfeer te creëren op school. Verder wordt in de godsdienstlessen veel aandacht geschonken aan intolerantie, discriminatie en onverdraagzaamheid. Er wordt door middel van groepsregels aan een veilig schoolklimaat gewerkt. Hierbij is sprake van gedeeld eigenaarschap, zowel leerling als leerkracht.

Indicator: onderwijsaanbod

■ *Sociale competenties*

Al Iman hecht veel waarde aan het goed met elkaar omgaan. Als basisschool met Islamitische grondslag komen vanzelfsprekend daar ook veel omgangsvormen vandaan. Als eerste zijn er groepsregels, deze zijn samen met de leerlingen vastgesteld. De regels worden op een prominente plaats in de klas opgehangen en zichtbaar gemaakt. Al Iman gebruikt de methode 'Kinderen en hun sociale talenten'. In deze methodes wordt er aandacht geschonken aan de sociale competenties. In de godsdienstlessen wordt er aandacht besteedt aan de omgangsvormen en houdingen ten op zichten van anderen. Verder besteden de leerkrachten in hun klassen aandacht aan de groeps sfeer en het groepsklimaat. Taakspel speelt hierbij een essentiële rol. De ontwikkeling van de sociale competenties van de leerlingen wordt door de Al Iman als zeer belangrijk beschouwd, voor nu en voor later. Sociale competenties staat niet alleen als apart vak op het rooster maar is ook verweven in het hele onderwijssysteem.

Om dit te ontwikkelen wordt er gebruik gemaakt van de methode 'Kinderen en hun sociale talenten'. Verder wordt Viseon, WMK PO en ZIEN! (Parnassys) als meetinstrument voor de sociaal emotionele ontwikkeling gebruikt voor de leerlingen en de leerkrachten.

■ *Openheid naar de samenleving en de diversiteit die daarin aanwezig is*

Al Iman maakt gebruik van de activiteiten die De Schoor biedt. De Schoor is een welzijnsorganisatie in Almere. Zij vergroten de maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid en bevorderen maatschappelijke inzet en sociale samenhang. Zij ondersteunen leerlingen bij het ontwikkelen van vaardigheden om mee te kunnen doen in de samenleving, met als doel actief burgerschap. Al Iman organiseert regelmatig uitstapjes naar bibliotheek, ziekenhuis, supermarkt, reisbureau, bakker, buurthuizen en musea. De leerlingen leren over hoe de democratische rechtstaat in elkaar zit in de wereld oriënterende vakken en zij kunnen hiermee oefenen in de leerlingenraad.

■ *Basiswaarden en democratische rechtsstaat*

Het onderwijs richt zich op de overdracht van kennis, houdingen en vaardigheden die nodig zijn om als burger in een democratische rechtsstaat te participeren. Al Iman is van mening dat burgerschap terugkomt in alle methodes. Het aanbieden van de basiswaarden wordt hier dan ook ruimschoots door gedekt. Deze worden aangevuld met aansluitende activiteiten (zowel binnen- als buitenschools) en projecten. Het toepassen van de basiswaarden en de beginselen van een democratische samenlevingsvorm kunnen de leerlingen oefenen door middel van onder meer de leerlingenraad. Verder worden er verkiezingen georganiseerd voor de leerlingenraad waar alle leerlingen bij betrokken zijn.

De school heeft een leerlingenraad, die bestaat uit leerlingen uit groep 6, 7 en 8. Voor de leerlingenraad worden ook verkiezingen gehouden. De kwaliteitsgroep neemt deel aan de bijeenkomsten van de leerlingenraad. Tijdens deze bijeenkomsten oefenen de leerlingen democratische vaardigheden als argumenten, stemmen en omgaan met andere meningen. Daarnaast vergoot het mogen mee beslissen de betrokkenheid en verantwoordelijkheidsgevoel van de leerlingen.

■ *School als oefenplaats*

Al Iman heeft een samenwerking met De Schoor. Zij organiseren allerlei activiteiten waarbij de leerlingen aan deel kunnen nemen. Al Iman heeft een leerlingenraad waarin leerlingen de beginselen van de deelname aan de democratische rechtsstaat kunnen oefenen. Daarnaast worden activiteiten en feesten georganiseerd, bijvoorbeeld sponsorlopen, inzamelingsacties, 'klas op de plank' (maandafsluiting) en schoolfeesten. De ouderraad ondersteunt deze activiteiten waar mogelijk en organiseert feesten en bijeenkomsten. Al Iman is een klein stukje samenleving van waaruit wij de leerlingen willen laten deelnemen aan de maatschappij. Hierbij staan leerlingen, leerkrachten en ouders centraal. Het contact tussen deze groepen is dan ook intensief. Door dit als basis te bieden willen wij de leerlingen voorbereiden op deelname aan de maatschappij als kritische, zelfbewuste en competente burgers.

Kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat

Op basisschool Al Iman is er een kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat. Deze kwaliteitsgroep staat onder leiding van Samira Sbaa, zij is tevens de veiligheidscoördinator op school. Deze kwaliteitsgroep bestaat uit tien teamleden. De kwaliteitsgroep is verantwoordelijk voor de burgerschapsactiviteiten op onze school. Daarnaast zorgt de kwaliteitsgroep onder andere voor het afnemen van vragenlijsten, het opstellen en up-to-date houden van het burgerschaps- veiligheidsbeleid en het anti-pestprotocol. Deze teamleden hebben naast de algemene taken van de kwaliteitsgroep ook het onderdeel Actief burgerschap en Schoolklimaat als taak.

Hieronder het overzicht van de leden van de kwaliteitsgroep

Actief burgerschap en Schoolklimaat			
Kwaliteitscoördinator	■ Samira Sbaa		
Leden	■ Abdelaziz Ouachikh (godsdiensleerkracht)	■ Fatiha Bousandrous (stage-coördinator)	■ Othman Chaara (facilitaire medewerker)
	■ Alice Lopes	■ Hanan Iabdallatene	■ Siham Hallouzi (administratief medewerker)
	■ Carolina Barea	■ Maureen Brasil	
	■ Dieuwertje Derksen	■ Naima Ahariz	

Leermiddelen

Uit analyses van SLO (Bron, 2008) blijkt dat er niet één lespakket of project is dat alle aspecten van burgerschapsvorming zal dekken. SLO heeft onderzoek gedaan naar burgerschap in leermiddelen. (Burgerschapsvorming in leermiddelen, Thijs, juni 2008). Uit een leermiddelenanalyse blijkt dat in alle onderzochte methoden aanknopingspunten te vinden zijn voor burgerschap. In geen enkele methode worden echter alle aspecten aan de orde gesteld.

Het is van belang materialen te selecteren op basis van eigen visie en gestelde doelen. Om een beeld te krijgen van leermiddelen die aspecten van burgerschapsvorming aan de orde stellen is het belangrijk om in kaart te brengen welke leermiddelen gebruikt worden op de Al Iman. Op basis van de leermiddelen op de Al Iman is een overzicht gemaakt van de leermiddelen in leergebieden die inhoudelijk raakvlak zouden kunnen hebben met burgerschapsvorming, te weten:

- Aardrijkskunde
- Geestelijke en levensbeschouwelijke stromingen
- Geschiedenis
- Natuur
- Sociaal-emotionele ontwikkeling
- Taal
- Verkeer

Hieronder volgt een overzicht van de leermiddelen die gebruikt worden op de Al Iman:

Methodes:	Groep
Al Amana	Groep 3 t/m 8
Argus Clau (probeer fase)	Groep 3 en 4
Begrijpend luisteren CPS	Groep 1 en 2
Bereslim	Groep 1 en 2
Blink Binnenstebuiten	Groep 5 t/m 8
Blink Eigentijds	Groep 5 t/m 8
Blink Grenzeloos	Groep 5 t/m 8
Blits	Groep 6 t/m 8
Blokboek staatsinrichting	Groep 8
Blokboek ontleden	Groep 8
Estafette	Groep 4 t/m 8
Fonemisch bewustzijn CPS	Groep 1 en 2
Gecijferd bewustzijn CPS	Groep 1 en 2
Help! Ik word volwassen	Groep 8
Islamitisch godsdienstonderwijs ISBO/SLO	Groep 1 en 2
Klaar over	Groep 4 t/m 8
Kinderen en hun sociale talenten	Groep 1 t/m 8
Logo3000	Groep 1 en 2
Logo middenbouw	Groep 3
Muiswerk	Groep 3 t/m 8
Nieuwsbegrip	Groep 4 t/m 8
Nieuwsbegrip XL	Groep 4 t/m 8
Pennenstreken	Groep 3 t/m 8
Piramide	Groep 1 en 2
Snappet	Groep 4 t/m 8
Taal actief: spelling	Groep 4 t/m 8
Taal actief: taal	Groep 4 t/m 8
Taal actief: woordenschat Extra	Groep 4 t/m 8
Take it Easy	Groep 6 t/m 8
Veilig leren lezen	Groep 3
Wereld in getallen	Groep 3 t/m 8

Activiteiten

In het kader van het bevorderen van Actiefburgerschap organiseert Al Iman voor dit schooljaar in ieder geval onderstaande activiteiten:

■ Bakken/koken op school	■ Collegiale consultatie	■ ‘Klas op de plank’
■ Bezoek bibliotheek	■ Creatieve middagen	■ Koranwedstrijd
■ Bezoek ‘Het klokhuis’	■ Deelname sporttoernooi	■ Landelijke Pannenkoekdag
■ Bezoek Kemphaan	■ Doktersassistente in de klas	■ Politie in de klas
■ Bezoek moskee	■ Gastlessen	■ Regels vaststellen
■ Bezoek museum Pit	■ Greenpeace	■ Speurtocht in de wijk
■ Bezoek Oostvaardersplassen	■ ‘Heel Almere bakt’	■ Viering Eid al Adha
■ Bezoek supermarkt	■ Kennisquiz	■ Viering Eid al Fitr
■ Brandweer in de klas	■ Kinderklimaat Top	■ Vossenjacht

Ambities ten aanzien van Actief Burgerschap & Schoolklimaat

Actief Burgerschap & Sociale integratie:
realisatie kwaliteitsgroep

Aandachtsgebied INK		Management van ondersteuningsprocessen
Onderwerp		Actief burgerschap en Sociale integratie
Indicator voorlopig toezichtskader		Niet van toepassing
Uitgangssituatie		Een aantal jaar geleden zijn we gestart met de werkgroep Actief Burgerschap. Deze werkgroep werd aangestuurd door de coördinator. Sinds dit schooljaar spreken we van een kwaliteitsgroep en is het onderwerp Actief Burgerschap gekoppeld aan Schoolklimaat. De kwaliteitsgroep wordt aangestuurd door de kwaliteitscoördinator.
Plan	Doelstelling	De school beschikt over een kwaliteitsgroep 'Actief burgerschap en Sociale integratie'.
Do	Gewenst gedrag	<ul style="list-style-type: none"> ■ Leden van de kwaliteitsgroep leggen minstens tweemaal per schooljaar lesbezoeken Burgerschap af; ■ De kwaliteitsgroep neemt vragenlijsten af bij ouders, leerlingen en leerkrachten; ■ De kwaliteitsgroep presenteert de uitkomsten van de vragenlijsten aan het team; ■ De kwaliteitsgroep herziet de visie jaarlijks en doet dit in overleg met het team; ■ De kwaliteitsgroep bundelt de evaluaties en reflecties en verwerkt deze; ■ De kwaliteitsgroep draagt er zorg voor dat er begeleidingsbijeenkomsten voor nieuwe leerkrachten georganiseerd worden; ■ De kwaliteitsgroep stelt een plan op voor de komende schooljaren en presenteren dit aan het team; ■ De kwaliteitsgroep overlegt conform frequentie activiteitenkalender en evalueert bovenstaande doelstellingen;
Check	Gesprekkencyclus	<ul style="list-style-type: none"> ■ De kwaliteitsgroep evalueert de doelstellingen en activiteiten van dit plan bij elk kwaliteitsgroepoverleg ■ De schoolleider heeft periodiek een overlegmoment met de kwaliteitscoördinator waarbij evaluatie van dit plan een terugkerend agendapunt is;
Act	Borging	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aan de hand van de resultaten van de evaluatie (check) worden gerichte interventies gepleegd te denken valt aan beleidsaanpassing; ■ Gemaakte afspraken omtrent Actief burgerschap en Sociale integratie worden vermeld in het kwaliteitshandboek.
Prestatie-indicator in relatie tot fasering		Eind schooljaar 2016-2017 Begin van het schooljaar is de kwaliteitsgroep gerealiseerd. Van realisatie gewenst gedrag is eind van het schooljaar sprake.
Verantwoordelijke		■ Directeur
Betrokkenen		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur ■ Kwaliteitscoördinator ■ Godsdienstleerkracht ■ Kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat ■ Het team

Aandachtsgebied INK		Visie en beleid
Onderwerp		Actief burgerschap en Sociale integratie
Indicator voorlopig toezichtskader		Standaard 4.1 – DOELEN, EVALUATIE EN VERBETERING Het bestuur en zijn scholen hebben vanuit hun maatschappelijke opdracht doelen geformuleerd, evalueren regelmatig en systematisch de realisatie van de doelen en verbeteren op basis daarvan het onderwijs.
Uitgangssituatie		De kwaliteitsgroep heeft als taak elk jaar de visie te presenteren en eventueel bij te stellen. In het schooljaar 2016-2017 is de visie aangescherpt en opgenomen in beleidsstukken. De visie wordt planmatig uitgewerkt in concreet gedrag of concrete activiteiten. Deze worden vooraf besproken in de kwaliteitsgroep en gedeeld met het team en ingepland in de kalender.
Plan	Doelstelling	De school heeft een visie op Actief burgerschap en Sociale integratie en geeft daar planmatig invulling aan.
Do	Gewenst gedrag	<ul style="list-style-type: none"> ■ De kwaliteitsgroep ‘ Actief burgerschap en Schoolklimaat’ stelt samen met het team een visie op Actief burgerschap en Sociale integratie; ■ De kwaliteitsgroep draagt er zorg voor dat de visie jaarlijks wordt besproken en indien nodig wordt bijgesteld; ■ De planmatige invulling van de visie wordt door de kwaliteitsgroep vastgelegd in het kwaliteitshandboek en besproken in de kwaliteitsgroep overleggen. Dit wordt minimaal twee keer per jaar gedaan; ■ De kwaliteitsgroep stelt een anti-pestprotocol op; ■ De kwaliteitsgroep draagt zorg voor een anti-pestcoördinator; ■ De kwaliteitsgroep beschrijft de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de anti-pestcoördinator;
Check	Overig	<ul style="list-style-type: none"> ■ De kwaliteitsgroep bespreekt de visie jaarlijks en bijstelling vindt eventueel plaats na overleg met het team; ■ De kwaliteitsgroep evalueert middels teambijeenkomsten de visie; ■ De kwaliteitsgroep evalueert de invulling van de visie op de kwaliteitsgroepen;
Act	Borging	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aan de hand van de resultaten van de evaluatie (check) worden gerichte interventies gepleegd te denken valt aan beleidsaanpassing; ■ Gemaakte afspraken omtrent Actief burgerschap en Sociale integratie worden vermeld in het kwaliteitshandboek.
Prestatie-indicator in relatie tot fasering		<p>Gedurende schooljaar 2016-2017 Eind van het schooljaar dient de visie gerealiseerd te zijn.</p> <p>Gedurende schooljaar 2016-2017 Halverwege het schooljaar dient aantoonbaar sprake te zijn (geweest) van een planmatige invulling van de visie.</p>
Verantwoordelijke		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur
Betrokkenen		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur ■ Kwaliteitscoördinator ■ Godsdienstleerkracht ■ Kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat ■ Het team

Aandachtsgebied INK		Management van ondersteuningsprocessen
Onderwerp		Actief burgerschap en Sociale integratie
Indicator voorlopig toezichtskader		Standaard 2.1 Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.
Uitgangssituatie		Onze school heeft het wettelijke kader en de (inspectie)eisen uitgewerkt en vertaald naar eisen, doelen en ambities. Deze ambities en doelen zijn uitgewerkt door de kwaliteitsgroepsleden. Er is gekeken naar het algemeen, de aanwezige methodes en vanuit de identiteit.
Plan	Doelstelling	De school stemt het aanbod mede af op risico's en ongewenste opvattingen, houdingen en gedragingen van leerlingen rond Actief burgerschap en Sociale integratie. Daarbij wordt de verbinding gemaakt met de identiteit van de school.
Do	Gewenst gedrag	<ul style="list-style-type: none"> ■ De leerkrachten dragen zorg voor een actieve rol van leerlingen en meer interactie tussen leerlingen middels met name inzet van coöperatieve werkvormen; ■ De kwaliteitsgroep stelt een anti-pestprotocol op; ■ De kwaliteitsgroep draagt zorg voor een anti-pestcoördinator; ■ De leerkrachten bespreken periodiek de gebouw- en groepsregels; ■ De leerkrachten herhalen frequent de groepsregels; ■ De godsdienstleerkrachten leggen in hun godsdienstlessen ook de verbinding met aspecten van Actief burgerschap en Sociale integratie; ■ De leerkrachten van de groepen 1 t/m 8 geven lessen volgens de handleiding van 'Kinderen en hun sociale talenten', hetgeen blijkt uit hun administratie; ■ De godsdienstleerkrachten verbinden de Islamitische waarden en normen aan de basiswaarden;
Check	Overig	<ul style="list-style-type: none"> ■ De anti-pestcoördinator evalueert halfjaarlijks het anti-pestprotocol; ■ De kwaliteitsgroep evalueert jaarlijks het anti-pestprotocol;; ■ Het team evalueert jaarlijks de groepsregels;
Act	Borging	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aan de hand van de resultaten van de evaluatie (check) worden gerichte interventies gepleegd, te denken valt aan beleidsaanpassing; ■ Gemaakte afspraken omtrent Actief burgerschap en Sociale integratie worden vermeld in het kwaliteitshandboek.
Prestatie-indicator in relatie tot fasering		<p>Gedurende schooljaar 2016-2017 Alle leerkrachten realiseren een aanbod dat afgestemd is op de doelstelling.</p> <p>Gedurende schooljaar 2016-2017 De godsdienstleerkrachten hebben ervoor zorg gedragen dat bij minstens de helft van de activiteiten de verbinding met de identiteit duidelijk is.</p>
Verantwoordelijke		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur
Betrokkenen		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur ■ Kwaliteitscoördinator ■ Godsdienstleerkracht ■ Kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat ■ Het team

Aandachtsgebied INK		Management van ondersteuningsprocessen
Onderwerp		Actief burgerschap en Sociale integratie
Indicator voorlopig toezichtskader		Standaard 2.1 Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.
Uitgangssituatie		Het schenken van aandacht aan bevordering van sociale competenties blijft een aandachtspunt voor de school. Elk jaar weer willen we hier de nodige focus op leggen om de leerlingen hieromtrent te kunnen volgen. Ons belangrijkste meetinstrument in deze is Viseon.
Plan	Doelstelling	De school schenkt aandacht aan bevordering van sociale competenties.
Do	Gewenst gedrag	<ul style="list-style-type: none"> ■ De leerkrachten en andere beroepskrachten tonen democratisch voorbeeldgedrag, ook buiten de lessen van kinderen en hun sociale/morele talenten; ■ De leerkracht gaat uit van gelijkwaardigheid tussen leerlingen en gaat ook zodanig met ze om; ■ De leerkracht praat respectvol over de leerlingen; ■ De leerkracht laat de leerlingen meebeslissen over zaken die de inrichting van de klas aangaan en de groepsregels; ■ De leerkracht luistert naar wat leerlingen willen en kunnen; ■ De leerkracht honoreert keuzes van leerlingen; ■ De godsdienstleerkrachten leggen in hun godsdienstlessen ook de verbinding met aspecten van Actief burgerschap en Sociale integratie; ■ De leerkracht biedt wekelijks een les aan uit de methode 'Kinderen en hun sociale talenten'; ■ Twee keer per jaar wordt Viseon afgenomen en geanalyseerd; ■ De leerkracht stelt een groepsoverzicht en een pedagogisch groepsplan op en evalueert deze regelmatig; ■ De leerkracht herhaalt de groepsregels periodiek; ■ De leerkracht bestrijdt het pesten conform het anti-pestprotocol;
Check	Overig	<ul style="list-style-type: none"> ■ De leerkrachten evalueren middels de evaluatie van de weekplanning de aangeboden lessen uit de methodes; ■ De leerkrachten evalueren na een vooraf afgesproken periode het pedagogisch groepsplan en het groepsoverzicht;
Act	Borging	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aan de hand van de resultaten van de evaluatie (check) worden gerichte interventies gepleegd, te denken valt aan beleidsaanpassing; ■ Gemaakte afspraken omtrent Actief burgerschap en Sociale integratie worden vermeld in het kwaliteitshandboek.
Prestatie-indicator in relatie tot fasering		Gedurende het schooljaar 2016-2017 Alle leerkrachten schenken aantoonbaar aandacht aan de bevordering van sociale competenties.
Verantwoordelijke		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur
Betrokkenen		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur ■ Kwaliteitscoördinator ■ Godsdienstleerkracht ■ Kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat ■ Het team

Aandachtsgebied INK		Management van ondersteuningsprocessen
Onderwerp		Actief burgerschap en Sociale integratie
Indicator voorlopig toezichtskader		Standaard 2.1 Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.
Uitgangssituatie		Onze school heeft de blijvende ambitie op elk jaar weer de focus te leggen op het schenken van aandacht aan de samenleving, de diversiteit, de deelname en betrokkenheid hieraan. Gemiddeld genomen worden drie projectweken per schooljaar georganiseerd om dit mogelijk te maken.
Plan	Doelstelling	De school schenkt aandacht aan de samenleving en de diversiteit daarin en bevordert deelname aan en betrokkenheid bij de samenleving.
Do	Gewenst gedrag	<ul style="list-style-type: none"> ■ De leerkracht draagt zorg voor minimaal twee in de activiteitenkalender opgenomen uitstapjes per schooljaar; ■ Vanaf groep 3 wordt in de wereld oriënterende vakken en godsdienstlessen aandacht geschonken aan de samenleving en de diversiteit daarin; ■ De kwaliteitsgroep organiseert per schooljaar twee á drie schoolbrede projectweken die verband houden met (de basiswaarden) van Actief burgerschap en Sociale integratie; ■ De kwaliteitsgroep organiseert maandelijks ‘klas op de plank’ (maandafsluiting) met een burgerschapsgerelateerde invulling;
Check	Overig	<ul style="list-style-type: none"> ■ De uitstapjes worden geëvalueerd middels een reflectieformulier; ■ De lessen vanuit de methode ‘Kinderen en hun sociale talenten’ worden middels de weekplanning geëvalueerd; ■ De uitjes en de ‘klas op de plank’ wordt in de kwaliteitsgroep geëvalueerd;
Act	Borging	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aan de hand van de resultaten van de evaluatie (check) worden gerichte interventies gepleegd, te denken valt aan beleidsaanpassing; ■ Gemaakte afspraken omtrent Actief burgerschap en Sociale integratie worden vermeld in het kwaliteitshandboek.
Prestatie-indicator in relatie tot fasering		Gedurende het schooljaar 2016-2017 Alle leerkrachten schenken aantoonbaar aandacht aan de samenleving en de diversiteit daarin, bevordering aan en betrokkenheid bij de samenleving.
Verantwoordelijke		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur
Betrokkenen		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur ■ Kwaliteitscoördinator ■ Godsdienstleerkracht ■ Kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat ■ Het team

Actief burgerschap en Sociale integratie: bevorderen basiswaarden en kennis, houding en vaardigheden voor participatie democratische rechtsstaat

Aandachtsgebied INK		Management van processen
Onderwerp		Actief burgerschap en Sociale integratie
Indicator voorlopig toezichtskader		Standaard 2.1 Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.
Uitgangssituatie		Onze school ziet het eveneens als haar plicht om de basiswaarden, de kennis, houding en vaardigheden voor participatie in de democratische rechtsstaat te bevorderen. Elk jaar is de uitgangssituatie in feite identiek, namelijk dat hier in ruime zin aandacht voor is.
Plan	Doelstelling	De school bevordert basiswaarden en de kennis, houdingen en vaardigheden voor participatie in de democratische rechtsstaat.
Do	Gewenst gedrag	<ul style="list-style-type: none"> ■ De kwaliteitsgroep biedt driejaarlijks zeven projecten aan die betrekking hebben op de basiswaarden; ■ De kwaliteitsgroep organiseert maandelijks 'klas op de plank' met een burgerschapsgerelateerde invulling; ■ De leerkracht organiseert activiteiten in het kader van de democratische rechtsstaat (bezoek rechtbank, Tweede Kamer); ■ In de wereldoriënterende vakken en de godsdienstlessen wordt minstens één keer aandacht geschonken aan de democratische rechtsstaat;
Check	Overig	<ul style="list-style-type: none"> ■ De projecten en 'klas op de plank' worden door de leerkracht geëvalueerd middels een reflectieformulier; ■ De les(sen) betreffende de democratische rechtsstaat worden geëvalueerd in de evaluatie van de weekplanning;
Act	Borging	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aan de hand van de resultaten van de evaluatie (check) worden gerichte interventies gepleegd, te denken valt aan beleidsaanpassing; ■ Gemaakte afspraken omtrent Actief burgerschap en Sociale integratie worden vermeld in het kwaliteitshandboek.
Prestatie-indicator in relatie tot fasering		Gedurende het schooljaar 2016-2017 Alle leerkrachten bevorderen de basiswaarden en de kennis, houdingen en vaardigheden voor participatie in de democratische rechtsstaat.
Verantwoordelijke		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur
Betrokkenen		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur ■ Kwaliteitscoördinator ■ Godsdienstleerkracht ■ Kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat ■ Het team

Aandachtsgebied INK		Cultuur en klimaat
Onderwerp		Actief burgerschap en Sociale integratie
Indicator voorlopig toezichtskader		Standaard 2.1
Uitgangssituatie		Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving. De opzet van de leerlingenraad in het verleden was zodanig dat er van duurzaamheid niet gesproken kon worden. Eens in de zoveel tijd was er een overleg en de leerlingen hadden niet het gevoel dat zij een belangrijke taak hadden binnen de school. Sinds dit schooljaar is de opzet zodanig geregeld dat de leerlingenraad begeleiding en aansturing ontvangt van met name de kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat. Dit biedt voldoende garantie om het tot een succes te maken.
Plan	Doelstelling	De school bevordert basiswaarden en de kennis, houdingen en vaardigheden voor participatie in de democratische rechtsstaat.
Do	Gewenst gedrag	<ul style="list-style-type: none"> ■ De school houdt minimaal één keer per jaar een sponsorloop voor een goed doel; ■ Iedere groep komt minimaal één keer aan de beurt om de 'klas op de plank' te organiseren; ■ De kwaliteitsgroep organiseert zeven keer per drie schooljaren een project gerelateerd aan de basiswaarden; ■ De kwaliteitsgroep organiseert minimaal een keer per jaar een gastles; ■ De kwaliteitsgroep organiseert koffieochtenden voor de ouders; ■ De kwaliteitsgroep organiseert verkiezingen onder de leerlingen ten behoeve van de leerlingenraad; ■ De kwaliteitsgroep schetst de kaders voor de leerlingenraad en geeft hier met de leerlingenraad concrete invulling aan; ■ De kwaliteitsgroep overlegt periodiek met de leerlingenraad; ■ De leerlingenraad kiest uit haar midden een voorzitter en notulist en zit de vergaderingen met de kwaliteitsgroep zelf voor; ■ De kwaliteitsgroep evalueert en bereid waar mogelijk met de leerlingenraad geplande activiteiten; ■ De leerlingenraad komt minimaal vier keer per jaar bij elkaar, waarbij de participatie van de leerlingen de nadruk krijgt;
Check	Overig	<ul style="list-style-type: none"> ■ De inzamelingsactie en andere activiteiten die verband houden met Actief burgerschap en Sociale integratie worden tijdens de kwaliteitsgroep overleggen geëvalueerd; ■ De (invulling van de) 'klas op de plank' wordt tijdens de kwaliteitsgroep overleggen geëvalueerd; ■ De projectweken worden geëvalueerd middels een reflectieformulier; ■ De kwaliteitsgroep evalueert in haar overleggen (met de leerlingenraad) de invulling (van werkzaamheden) binnen de gestelde kader (en stuurt zo nodig bij); ■ De kwaliteitsgroep evalueert en bereid waar mogelijk met de leerlingenraad geplande activiteiten;
Act	Borging	<ul style="list-style-type: none"> ■ De kwaliteitsgroep wordt als geleding opgenomen in beleidsstukken en het organogram; ■ Aan de hand van de resultaten van de evaluatie (check) worden gerichte interventies gepleegd, te denken valt aan beleidsaanpassing; ■ Gemaakte afspraken omtrent Actief burgerschap en Sociale integratie worden vermeld in het kwaliteitshandboek.
Prestatie-indicator in relatie tot fasering		Gedurende het schooljaar 2016-2017 Alle leerkrachten brengen gedurende het schooljaar Actief burgerschap en Sociale integratie zelf in de praktijk.
Verantwoordelijke		■ Directeur
Betrokkenen		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur ■ Kwaliteitscoördinator ■ Godsdienstleerkracht ■ Kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat ■ Het team

Aandachtsgebied INK		Cultuur en klimaat
Onderwerp		Actief burgerschap en Sociale integratie
Indicator voorlopig toezichtskader		Standaard 2.1 Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.
Uitgangssituatie		De opzet van de leerlingenraad in het verleden was zodanig dat er van duurzaamheid niet gesproken kon worden. Eens in de zoveel tijd was er een overleg en de leerlingen hadden niet het gevoel dat zij een belangrijke taak hadden binnen de school. Sinds dit schooljaar is de opzet zodanig geregeld dat de leerlingenraad begeleiding en aansturing ontvangt van met name de kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat. Dit biedt voldoende garantie om het tot een succes te maken.
Plan	Doelstelling	De kwaliteitsgroep zet een leerlingenraad op.
Do	Gewenst gedrag	<ul style="list-style-type: none"> ■ De kwaliteitsgroep organiseert verkiezingen onder de leerlingen ten behoeve van de leerlingenraad; ■ De kwaliteitsgroep schetst de kaders voor de leerlingenraad en geeft hier met de leerlingenraad concrete invulling aan; ■ De kwaliteitsgroep overlegt periodiek met de leerlingenraad; ■ De leerlingenraad kiest uit haar midden een voorzitter en notulist en zit de vergaderingen met de kwaliteitsgroep zelf voor; ■ De kwaliteitsgroep evalueert en bereid waar mogelijk met de leerlingenraad geplande activiteiten; ■ De leerlingenraad komt minimaal vier keer per jaar bij elkaar, waarbij de participatie van de leerlingen de nadruk krijgt;
Check	Overig	<ul style="list-style-type: none"> ■ De kwaliteitsgroep evalueert in haar overleggen (met de leerlingenraad) de invulling (van werkzaamheden) binnen de gestelde kader (en stuurt zo nodig bij); ■ De kwaliteitsgroep evalueert en bereid waar mogelijk met de leerlingenraad geplande activiteiten;
Act	Borging	<ul style="list-style-type: none"> ■ De leerlingenraad wordt als geleding opgenomen in beleidsstukken en het organogram; ■ Aan de hand van de resultaten van de evaluatie (check) worden gerichte interventies gepleegd, te denken valt aan beleidsaanpassing; ■ Gemaakte afspraken omtrent Actief burgerschap en Sociale integratie worden vermeld in het kwaliteitshandboek.
Prestatie-indicator in relatie tot fasering		Gedurende het schooljaar 2016-2017 Alle leerkrachten brengen gedurende het schooljaar Actief burgerschap en Sociale integratie zelf in de praktijk.
Verantwoordelijke		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur
Betrokkenen		<ul style="list-style-type: none"> ■ Directeur ■ Kwaliteitscoördinator ■ Godsdienstleerkracht ■ Kwaliteitsgroep Actief burgerschap en Schoolklimaat ■ Het team

Evaluatie

Schoolplanperiode 2016-2020

Hieronder vindt u de situatie van de schoolplanperiode 2016-2020.

Evaluatie schooljaar 2016-2017

Missie en visie

Vragen:

- Binnen ons team heerst eensgezindheid over de doelen van ons onderwijs
- De leraren hebben dezelfde ideeën over hoe je met leerlingen omgaat
- Over de wijze waarop jonge kinderen leren bestaat consensus binnen de school
- De teamleden hebben dezelfde opvattingen over wat kenmerken zijn van een goed pedagogisch klimaat
- De teamleden hebben dezelfde opvattingen over wat kenmerken zijn van een goede leraar-leerling-interactie
- De teamleden hebben dezelfde opvattingen over onderwijs op maat (afstemming aanbod, leertijd, instructie en verwerking)
- De leraren werken vanuit dezelfde inhoudelijke visie
- De schoolleiding ziet erop toe dat de teamleden werken vanuit dezelfde visie
- Aspecten van de visie komen regelmatig ter sprake in teamvergaderingen
- De schoolleiding ziet erop toe dat de teamleden dezelfde gedragslijn volgen
- De regels en afspraken voor het gedrag en de omgang in de groepen worden consequent gehanteerd door de teamleden

Analyse

Uit bovenstaande grafieken blijkt dat wij gemiddeld tussen geringe en voldoende mate scoren op de gemeenschappelijke visie die wij willen nastreven.

Mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat we een aantal nieuwe personeelsleden hebben en er een directiewisseling heeft plaatsgevonden.

Daarnaast zijn we bezig met het opstellen van een nieuwe visie voor onze school. Dit is terug te zien aan de stelling “de schoolleiding ziet erop toe dat de teamleden werken vanuit dezelfde visie”. Hierop wordt het hoogst gescoord. Dit is ook één van de doelstelling van dit schooljaar. De verbetering zit bij de stelling “binnen ons team heerst eensgezindheid over de doelen van ons onderwijs”. Het baart zorgen dat dit ruim onder voldoende scoort, aangezien dit hoger zou moeten zijn om goed onderwijs te kunnen geven.

Onderling functioneren

Vragen:

- Er is sprake voor verschil in opvattingen tussen leraren
- Verschillen van inzicht worden in alle openheid besproken
- De leraren uit de onderbouw zijn betrokken bij het werk in de bovenbouw en omgekeerd
- Teamleden stellen hun handelen ter discussie
- Als leraar ben je niet uitsluitend verantwoordelijk voor je eigen groep
- Op onze school is ruimte om op een positieve manier om te gaan met conflicten
- Het gedrag van individuele leraren naar leerlingen toe is bij ons bespreekbaar
- Bij ons op school geven collega's op een positieve manier commentaar op elkaar functioneren
- Leraren delen elkaar (hulp-)vragen en problemen
- Binnen ons team maken we gebruik van elkaar deskundigheden
- Voor het reilen en zeilen binnen de school voelen alle teamleden zich verantwoordelijk

Analyse

Uit de grafieken blijkt dat wij op dit gebied voldoende scoren. Wij scoren het hoogst op de onderdelen die betrekking hebben op het gebied van "wij zorgen samen voor de school". Wat hier wel haaks op staat is het feit dat we het laagst scoren op de stelling "De leraren uit de onderbouw zijn betrokken bij het werk in de bovenbouw en omgekeerd". We voelen ons dus enerzijds wel samen betrokken bij de hele school, maar anderzijds lijkt de boven- en onderbouw niet bij elkaar betrokken te zijn. Een mogelijk oorzaak hiervoor kan zijn, de letterlijke scheiding in de school van onderbouw (begane grond) en de bovenbouw (1e etage) waardoor je sneller bij je bouwcollega's aan klopt. Ook kan het zijn door de pauzes die gescheiden zijn in verband met de organisatie.

Samenwerking, ondersteuning en feedback

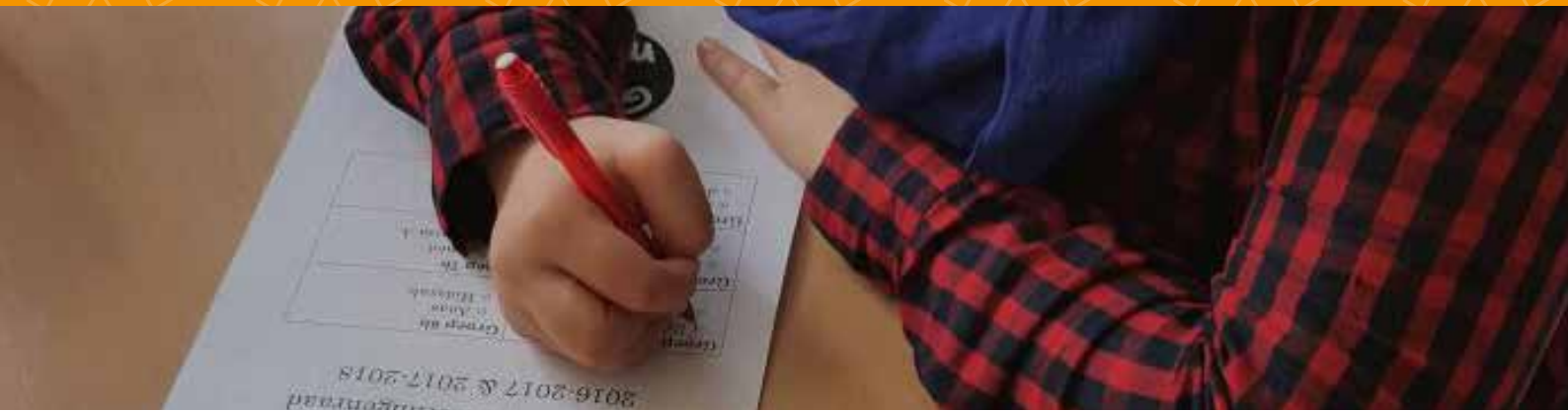
Vragen:

- Er zijn werkgroepen waarin leraren samenwerken
- Bij ons is het gebruikelijk lessen van elkaar bij te wonen
- Als collega's problemen hebben met het invoeren van veranderingen in de klas lossen we die samen op
- De intern begeleider ondersteunt groepsleraren
- Er bestaat intervisie binnen het team
- De schoolleiding stimuleert de leraren tot overleg, samenwerking en helpen van elkaar
- Er vindt interne scholing plaats
- Leraren nemen deel aan netwerken (WSNS)
- Vakleraren en groepsleraren ondersteunen elkaar
- Binnen onze school is de coaching van (beginnende) leraren goed geregeld

Analyse

Uit deze grafieken kan er geconcludeerd worden, dat er op school voldoende interne scholing (o.a. IB in de klas, taakspel en EDI) plaats vindt. Ondanks dat de meerderheid dit vindt, zijn er nog drie collega's die hier aangeven dat dit in geringe mate plaats vindt. De stelling die hier het laagst scoort is: "binnen onze ... goed geregeld". Dit is een punt dat belangrijk is en zeker opgepakt moet worden. Wat opvalt is dat van zes collega's die hier een voldoende aangeven er minimaal drie een nieuwe collega zijn. Één collega geeft het volgende specifiek aan: "voor mensen die nieuw bij ons starten moet dit beter worden opgezet." Daarnaast wordt er ook laag gescoord op het gebied van intervisie en de collegiale consultatie. Dit zijn twee factoren die met elkaar in verbinding staan.

Als laatste valt het punt over de werkgroepen op. Hierover zijn de meningen erg verdeelt. Er zijn twaalf leerkrachten die hier niet of in geringe mate invullen maar ook negen collega's die hier in voldoende en in hoge mate aangeven. Op het moment van schrijven worden er ook nieuwe kwaliteitsgroepen opgericht. Aan het begin van het jaar waren er ook twee (feestcommissie en werkgroep lezen) die al een aantal keer bijeen gekomen zijn, maar waarvan mogelijk niet iedereen het bestaan van wist.

Ondersteuning door directie

Vragen:

- De directie heeft een gewillig oor, ook bij persoonlijk problemen die invloed hebben op het werk
- De directie moedigt de leraren aan zelf initiatief te nemen
- De directie toont waardering voor leraren die hun werk goed doen
- De directie steunt leraren bij conflicten met leerlingen en/of ouders
- De directie neemt suggesties en ideeën van leraren over het werkklimaat en de sfeer op school serieus
- De directie informeert regelmatig bij de leraren hoe het gaat met hun werk
- De directie bezoekt leraren in de groep en houdt nabesprekingen
- De directie houdt functioneringsgesprekken met de leraren over hun totale functioneren
- De directie zorgt ervoor dat teamleden steeds goed zijn geïnformeerd
- De directie brengt regelmatig relevante literatuur en documentatie onder de aandacht

Analyse

Uit bovenstaande grafieken blijkt dat onze directie, de groepsleerkrachten uitstekend ondersteund. Met name het werken met de memo is een aantal keer specifiek benoemd op de vragenlijst. Daarnaast scoort de directie over het algemeen voldoende tot hoog.

De twee punten die nog voor verbetering vatbaar zijn, zijn: “De directie houdt functioneringsgesprekken met de leraren over hun totale functioneren” en “De directie bezoekt leraren in de groep en houdt nabesprekingen”. De verklaring hiervoor kan zijn dat de directie dit jaar nieuw is en in het begin van het jaar eerst een globale indruk wilde krijgen van de school en het team (de stille periode). De directie heeft echter al een lesbezoek afgelegd tijdens de audit en recentelijk met de EDI-bezoeken. Deze vragenlijsten zijn voor de bezoeken ingevuld.

Persoonlijk welbevinden

Vragen:

- Ik voel me op school prima op mijn gemak
- Er is voldoende ruimte om met elkaar over privé zaken te spreken
- Mijn collega's zijn niet alleen beroepsmatig in mij geïnteresseerd
- Als ik vind dat ik wat belangrijks te zeggen heb, wordt er meestal goed naar mij geluisterd
- Als ik iets vertrouwlijks aan mijn collega's vertel, kan ik er van op aan dat het de volgende dag niet aan anderen bekend is.

Analyse

Uit bovenstaande grafieken blijkt dat over het algemeen het persoonlijk welbevinden van de collega's voldoende tot goed is. Echter zijn er ook drie collega's die bij minimaal drie van de vijf vragen het antwoord in geringe mate hebben ingevuld. Dit gaat om de stellingen: “als ik iets vertrouwlijks... bekend is”, “mijn collega's ... geïnteresseerd” en “en is te spreken”. Daarnaast heeft één van deze drie collega's zelfs alle vijf de stellingen beantwoord met in geringe mate.

Het is wel fijn om te zien dat de stelling; “ik voel me op school prima om mijn gemak” hier het hoogst scoort. Deze vraag is ook het meest beantwoord met ‘in hoge mate’.

Literatuurlijst

Boeken:

- Inspectie van het onderwijs. Toezicht op burgerschap en integratie. Rijswijk: GVE
- Franken, P. e.d. (2003). Aan de slag met actief burgerschap: Een handreiking voor po en vo.
- 's Hertogenbosch: KPC Groep
- Eijsackers, L.e.d (2003). Actief burgerschap good practices in scholen: Voorbeeld van goede initiatieven in het kader van Actief burgerschap en Sociale integratie. 's Hertogenbosch KPC Groep
- Walraven, M.e.d (2006) Sociale competentie en participatie in beeld: Een begrippen- en analysekader. Utrecht: Oberon
- Thijs, A. (2008) Burgerschapsvorming in leermiddelen primair onderwijs. Enschede: SLO
- Bron, J.e.d (2003) Scholen voor actief burgerschap: Uitgangspunten. 's Hertogenbosch: KPC Groep
- Bron, J.e.d (2009) Het ontwikkelen van een kernleerplan Actief burgerschap en sociale integratie voor het algemeen vormend onderwijs. Enschede: SLO
- Thijs, A. (2008) Burgerschapsvorming in leermiddelen. Enschede: SLO

Websites:

- <http://www.burgerschapindebasisschool.nl>
- <http://iota.websitemaker.nl/burgerschap/50375>
- www.minocw.nl/documenten/Burgerschappenintegratie.pdf
- http://www.slo.nl/downloads/2008/Burgerschapsvorming_in_leermiddelen_po.pdf/
- <http://www.slo.nl/primair/themas/burgerschap/>
- <http://www.slo.nl/downloads/2009/Leerplanverkenning-actief-burgerschap.pdf/>
- http://www.slo.nl/downloads/2008/Actief_20in_20burgerschap.pdf/
- <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2017/02/07/burgerschap-op-school>